

Κάθε φορά που κάποιος πεθαίνει, νέος, γέρος ή παιδί, καταφθάνει ο Μανώλης.

— Κύριε Άντρεά, σήμερα πέθανε ο τάδε. Εισπράττει το πεντοσέλινο του για το χάρτινο στεφάνι και προχωρεί πιο πέρα, ενώ εσύ σκέφτεσαι τόν κακομοίρη το νεκρό.

— Κύριε Θεόδωρε, πέθανε ο τάδε.

Ή μάνα του Μανώλη είναι στεφανοῦ. Γάμος δὲν μπορεί νά γίνει στήν μικρή μας πόλη χωρίς τήν παρουσία τῆς θειᾶς Κυριακοῦς. Ἐκεῖ ὅμως πού πραγματικά εἰδικεύεται εἶναι οἱ κηδεῖς. Ἐχουν νά λένε πῶς τὰ πένθημα στεφάνια πού φτιάχνει ἀπό χαρτί εἶναι πολύ καλύτερα ἀπό τὰ φυσικά πού ετοιμάζουν τὰ ἀνθρωπολάεια, χρησιμοποιώντας ὅλα τὰ μηχανήματα γαροφαλλὰ τους. Κι' ἡ ἴδια, καμαρώνοντας ὄχι καί πολύ μετρίοφρονα διακηρύσσει πῶς ὅποιονδήποτε πεθαμένο, καί τόν πιό ἀσχημο, μπορεί νά τόν κάνει νά φαίνεται κοῦκλος περιτριγυρίζοντας τόν μέ τὰ ἄφθονα πολύχρωμα χάρτινα λουλούδια τῆς.

Ὁ Μανώλης εἶναι ἀπό τὰ χαζά ἐκείνα παιδιά πού ποτέ δὲν εἶσαι σίγουρος ἂν εἶναι σ' ἀλήθεια χαζά ἢ ἂν δὲν κόβει τὸ μυαλό τους περισσότερο ἀπὸ τὸ δικό σου. Πάντως ὁ Μανώλης δὲν πῆγε σχολεῖο καί μεγάλωσε μέσα στὸ στεφανοδίκιο τῆς μάνας του, ἀνάμεσα σὲ χαρτιά, κορδέλες καί τούλια. Πατέρα δὲν γνώρισε, ἢ θεία Κυριακοῦ λέει πῶς πέθανε ἔνδοξα στὸν πόλεμο τοῦ 40 κάπου στὴ Βόρειο Ἀφρική. Οἱ κακὲς γλώσσες ὡστόσο πιθυρίζουν πῶς ὁ πατέρας του ζεῖ καί βασιλεύει καί ρίχνουνε ὑπονοούμενα μάλιστα γιὰ κάποιο πολὺ εὐπόλητο πρόσωπο, πού ὡστόσο ἔχει ἄλλη νόμιμη (πολὺ εὐπόλητη) σύζυγο καί παιδιά. Γιὰ νά ποῦμε τὴν ἀλήθεια ὅμως ἡ θεία Κυριακοῦ εἶναι πολὺ ἀξιοσπρεπὴς σ' αὐτὸ τὸ σημείο καί κανεὶς δὲν μπορεί νά ἰσχυρισθεῖ μὲ βεβαιότητα πῶς ὁ, ἰδιόποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀλήθεια.

Δουλειὰ τοῦ Μανώλη εἶναι ἀκριβῶς αὐτῆ: Γορνᾶ ἀπὸ ἐκκλη-

Κυπριακὴ διηγηματογραφία

Ο ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΕΦΑΝΑ

σία σὲ ἐκκλησία, δὲν ἔχουμε δὰ καί τόσες πολλές στή μικρὴ μας πόλη, γιὰ νά μάθει ἂν ὑπάρχει κανένας πεθαμένος. Ἄν ναι, τότε τρέχει θιαστικά στή μάνα του πρώτα: Μάνα, πέθανε ὁ τάδε, ἔχει λεφτά, ἐτοίμασε κάμποσα τῆς λίρας καί τοῦ δεκάσέλιου. Ἡ: Μάνα πέθανε ἡ δεινά, καλὴ γυναίκα μὰ φτωχὴ, κανε μερικά τοῦ πεντοσέλιου. Ὑστερα παίρνει σειρά τὰ καταστήματα ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς πόλης, τὴν πλατεία καί τὴν ἀγορὰ, καί καταλήγει στὰ σπίτια, ἂν δεῖ ὅτι τὸ μεροκάματο, δὲν θγαίνει.

Αὐτὰ ὅταν ἡ μέρα εἶναι καλὴ, ὅταν ὑπάρχει δηλαδή ἕνας ἢ περισσότεροι «καλοὶ νεκροὶ» κατὰ τὸν Μανώλη. Ἔλα ὅμως πού ἔχουμε καί τὰ κεσάτια... Σ' αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς περιπτώσεις ὁ Μανώλης ἀποδεικνύει καί μὲ τὸ παραπάνω τὴν ἱκανότητά του, πού κάθε ἄλλο παρὰ σὲ χαζὸ ταιριάζουν. Παίρνει τὸ δρόμο γιὰ τὴς κλινικές. Ἡ δουλειὰ αὐτῆ χρειάζεται τάκτ, διπλωματία, ἐξυπνάδα. Πῶς μπορείς νά πᾶς σὲ μιὰ κλινικὴ καί νά ρωτήεις τὸ γιατρό πού ἔχει ἀπεριόριστη φήμη γιὰ τὶς θαυμαστὲς του γνώσεις κι' ἱκανότητες, ἂν ἔχει κανένα πλάτη ξεγραμμένο; Πολὺ μάλιστα περισσότερο ὅταν τὸ πρόσωπο σου, τὸ σουλούπι σου βρᾶ ἀδερφε εἶναι συνδεδεμένο — τὸ μυαλό τοῦ καθενὸς μὲ στεφάνια, κηδεῖς καί νεκρούς; Κι' ἂν πάντα στίς σκόλες τῆς κλινικῆς συναντήεις μὲ κανένα ἀπ' ἐκείνους ἢ μᾶλλον ἐκείνες τὶς ἀνυπόφορες συγγενεῖς τοῦ ἀρρώστου πού θλέπουνε γρουσουζιές σὲ κάθε τους θῆμα;

Ναι, ἡ δουλειὰ αὐτῆ χρειάζεται τάκτ, διπλωματία καί ἐξυπνάδα. Κι' ὁ Μανώλης τὰ

διαθέτει καί τὰ τρία καί θὰ μπορούσε νά θάλει γιὰ τὴν ὀρισμένης κυρίως τοῦ διπλωματικοῦ σώματος πού τὰ κάνουν θάλασσα μπροστὰ σὲ ἕνα τολμῆρό γυναικεῖο ντεκαλτέ. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ὁ Μανώλης ποτὲ δὲν θὰ μπει σὲ μιὰ κλινικὴ ἀπὸ τὴν κυρία εἰσοδο. Πότε θὰ μπει μαζί μὲ τὸν μπακάλη ἢ τὸν χασάπη βοηθώντας τον στὸ κουβάλημα τῶν πακέτων. Πότε θὰ προθυμοποιηθεῖ νά ποτίσει τὸν κῆπο τῆς κλινικῆς ἀφαρώνοντας τὸν κηπουρὸ ἢ τὴν καθαρίστρια. Πότε θὰ θάλει τὸ κεφάλι του στὸ παράθυρο τῆς κουζίνας γιὰ νά πει χαιρετισμούς στὴ γριά μαγειρίσα ἀπὸ τὸ γιὸ τῆς καί πολὺ συχνὰ θὰ τὸν δῆτε νά μοιράζει ραβ-

Τῆς ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

σάκια στίς νεαρὲς νοσοκόμες ἀπὸ τὰ φανταράκια τοῦ κοντινοῦ στρατοπέδου. Κι' ἐκείνες ἀνάμεσα στὰ χαριεντισματα καί στὰ γελάκια, θὰ τοῦ σκάνε καί τὸ μυστικὸ «Ἔρεϊς, Μανωλάκη, τὲς στή μάνα σου νά θάλει ἐμπρός. Δὲν τὴ θλέπουμε γιὰ καιρὸ τὴν γριά Ἐλένη. Μεταξὺ μας ὅμως, ἔ; Καί μήπως μάθει τίποτα ὁ γιατρός γιατί ἄλλοι μόνο του κακομοίρη.»

Ἔτσι ὁ Μανώλης ὁ χαζὸς διαθέτει ἕνα δίκτυο πληροφοροδοτῶν πού θὰ τὸ ζήλευε καί ἢ πιὸ καπνάτα μυστικὴ ἀστυνομία. Γι' αὐτὸ μὴ θεωρήσετε ἐντελῶς ἀνόητο τὸν κακομοίρη, τὸν κύριο Σωτῆρη τὸν ἀριστερό ψάλλη τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς πού ἀποτάθηκε στὸ Μανωλὴ μὴ ἀντάχοντας πιά στὴ μεγάλη ἀγωνία τῆς ζωῆς του.

Ἡ μεγάλη ἀγωνία τῆς ζωῆς

τοῦ κυρίου Σωτῆρη, κι ἂν σὰς φαίνεται παράξενο γιὰ τὴν ἐποχὴ μας καί γιὰ τὶς δύσκολες πολιτικὲς στιγμὲς πού περνᾶ ὁ τόπος μας, ἦταν καί νά γίνει δεξιὸς ψάλλης τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἡ ἀγωνία του αὐτῆ ἀρχισε σάν μιὰ ἀπλή φιλοδοξία ὅταν δεκαεφτά χρόνων σχολιαρόπαιδο πείσθηκε ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ, καί κατηχήτοῦ του τότε: «Σωτῆρη, εἶσαι πλασμένος γιὰ ν' ἀντικαταστήσεις τὸν κύριο Κώστα, τὸν δεξιὸ ψάλλη τῆς ἐκκλησίας, πού μεγάλωσε πιά καί πού ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγχείριση ἀμυγδαλῶν πού ἔκανε δὲν ἔχει τὴν πάλια του ἀπόδοση». Τὸν ἄκουσε ὁ Σωτῆρης καί ἐδῶ

καί εἴκοσι χρόνια ἀγωνίζεται νά ἀποδείξει τὴν ὑπεροχὴ τῆς φωνῆς του ἔναντι τοῦ δεξιῦ ψάλλη. Δὲν περνᾶει Κυριακὴ χωρὶς νά κάνει γαργάρα μὲ αὐγὸ καί ζαμποῦκο, δὲν περνᾶει μέρα πού νά μὴν κάνει πρόβα στὸ δωμάτιο του ὀλόκληρη τὴ λειτουργία (ἐξαιτίας αὐτοῦ του τοῦ πόθου δὲν ἔβριχε καί νά παντρευτεῖ καί ἔτσι ζεῖ μόνος). Τίποτα! Ὁ ἀρχιμανδριτὴς στὸ μεταξὺ ἔγινε ἐπίσκοπος καί μάλιστα ὁ κύριος Σωτῆρης ἔβριχε τὴν εὐκαιρία νά τοῦ κάνει νύξη γιὰ τὸ πόβλημα του, ὁ ἐπίσκοπος τὸν κοίταξε αὐστηρά καί τοῦ εἶπε: «Κύριε Σωτῆρη, δὲν εἶναι οὕτε ἐντιμον οὕτε χριστιανικὸν νὰ ἐπιβουλεύεσθε τὴν θέσιν ἑνὸς δυστυχοῦς γέροντος. Ἡ θεία πρόνοια κανονίζει τὰ τοῦ κόσμου τούτου καί ἐμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἐπιβουλεύομεν».

Ἔτσι παρέμεινε ὁ δυστυχῆς

γέρον, ὁ κύριος Κώστας, στὸν θάκο τοῦ δεξιῦ ψάλλη μέχρις ὅτου ἡ φωνὴ του δὲν ἔβγαине σχεδὸν καθόλου καί χρειάζονταν μεγεθυντικὸ φακό γιὰ νὰ ξεχωρίζει τὰ γράμματα τῶν ψαλμῶν. Ὡσπου μιὰ μέρα μπῆκε στὴν κλινικὴ, «γιὰ ἕνα ἀπλό κρουολόγημα», ὅπως εἶπε ἡ σύζυγος του.

Ὁ κύριος Σωτῆρης ἀφοῦ ἔμεινε ξάγρυπνος ὅλη τὴ νύχτα μὲ τὸ νά σκέφτεται τοὺς πιθανοὺς τρόπους πού θὰ τοῦ ἐπέτρεπαν νά μάθει τὴν κατάσταση τῆς υγείας τοῦ δεξιῦ ψάλλη χωρὶς νά φανεῖ ὅτι ἐπιθυμεῖ τὸ τέλος του, ὁ κύριος Σωτῆρης κατέληξε στὸν Μανώλη. Ὁ Μανώλης! εἶπε, καί τὸ θλέμμα του ἔλαμψε ὅπως δὲν ἔλαμψε γιὰ πολὺ καιρὸ. Τὸ ἴδιο πρῶι κι' ὅλας πῆγε καί ἔβριχε τὸν Μανώλη. Τὸ καί τὸ τοῦ λέει, κι' ὁ Μανώλης, ἄλλο πού δὲν ἠθελε, δρόμο γιὰ τὴν κλινικὴ. Ἐκεῖ ἔμαθε πράγματα ἀπὸ τὴν νοσοκόμα ὅτι ὁ κύριος Κώστας ὅπου νάναί θὰ τὰ τῖναζε.

Καί ναι μὲν ὁ Μανώλης ἔπρεξε καί εἶπε τὰ εὐχάριστα νέα στὸν κύριο Σωτῆρη καί χούφτωσε τὸ χαρτζιλίκι, ἀλλὰ ἀπὸ ἐπαγγελματικὴ συνείδηση ἔπρεξε καί στὴ μάνα του. Μάνα ἐτοίμασε μπόλια ἀκριθὰ, ἀλλὰ καί μερικά φτηνά, θάχουμε καλὴ κηδεῖα. πεθαίνει; ρωτᾷ ἡ μάνα. Ὁ κύριος Κώστας, ὁ ψάλλης τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, λέει ὁ Μανώλης καί τότε πετάγεται ἡ Μαρούλα, ἡ μιὰ ἀπὸ τὶς μαθήτριες τῆς στεφανοῦς: Παιὸς σὰς τὸ εἶπε πῶς πεθαίνει ὁ θεὸς μου;

Ὁ θεὸς μου εἶναι πολὺ καλά στὴν υγεία του καί ἔχει μόνο ἕνα μικρὸ κρουολόγημα. Ἀλλὰ εἶσαι εἰστε ἐρεῖς, σὰς ξέρουμε πιά, κάθεσαι καί παρακαλεῖτε νά πε-

θαίνει κανένας γιὰ νά δοῦλέμει τὸ μαγαζὶ. Κι' εἶναι ἀλήθεια αὐτὰ πού λέει ἡ γριά Βαγορίνα πῶς κάθεστε τὴ νύχτα ἐσὺ κι ὁ γιὸς σου ὁ θλασμένος καί κάνετε μάγια, καί μάγια, μὲ φτερά ἀπὸ νυχτερίδες καί μούλια καί ἐγὼ δὲν ξέρω τί ἄλλο, γιὰ νὰ πεθαίνουνε οἱ ἄνθρωποι πού εἶναι μιὰ καρὰ στὴν υγεία τους.

Ὅλα αὐτὰ καί πολλὰ ἄλλα τὰ εἶπε ἡ Μαρούλα τόσο γρήγορα καί τόσο φωναχτὰ πού κανεὶς δὲν ἔβριε ποτὲ μαζεῦτηκε ὅλη ἡ γειτονιά στὸ στεφανοδίκιο, ποτὲ λιποθύμισε ἡ κακομοίρα ἢ θεία Κυριακοῦ, γιὰ ποτὲ τῶθαλε στὰ πόδια ὁ Μανώλης κι' ἔβριε ἄφαντος. Ἄφαντος, ναι τρεῖς μέρες καί τρεῖς νύχτες καί τὴν τέταρτὴ τὸν περιμάζεψε ὁ παπάς στὰ σκαλιά τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σωτῆρος, ἔξω ἀπὸ τὴν πείνα, τὸ κρὺ καί τὴ σύγχυση. Κι' ἐπειδὴ τὸ θλέμμα του εἶχε περισσότερο ἀγριεῖται τέθηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ θέμα νά δεῖ τὸν Μανώλη ἕνας γιατρός. Κι' ὁ γιατρός παρόλα τὰ θερμὰ παρακάλια καί τὰ δάκρυα τῆς θειᾶς Κυριακοῦς (πού θὰ μείνω μονάχη μου, ὅλοι ξέρετε πόσο ἄκακο εἶναι τὸ κακομοίρο) γιὰ νάναί πάντα σίγουρος ἐισηγήθηκε νὰ κλεισθεῖ ὁ Μανώλης στὴ νευρολογικὴ κλινικὴ μέχρις ὅτου θεραπευθεῖ τελείως.

Τώρα ἄεσφρα ἀδειασαν οἱ δρόμοι, τὰ μαγαζιά, οἱ ἐκκλησίες, ὁ κλινικὴς, ἀπὸ τὴν ἀγάπὴ τῆς παρουσίας τοῦ Μανώλη. Τώρα ἄνθρωποι πεθαίνουν κι' οὕτε πού τὸ παίρνουμε εἰδηση, οὔτε πού τὸ στέλλουμε ἕνα στεφάνι. Κι' ἀρχισε νά μᾶς τρώει ἡ ἔγνοια κηδεῖς πεθαίνουμε κι' ἐμεῖς ἔτσι ξαφνικὰ χωρὶς νά τὸ μάθει κανεὶς χωρὶς νά μᾶς στολίσει οὕτε ἕνα ἀπὸ τὰ περιφίματα ἐκείνα στεφάνια τῆς θειᾶς Κυριακοῦ πού ὀμοσφαίνουμε καί τὸν πιὸ ἔσκημο νεκρὸ. Εἶναι νι' αὐτὸ πού ὕστερα ἀπὸ ἀπανωτὲς συσκέψεις ἐτοίμασαμε ἐκείνη τὴν δήλωση τῆν ὑπογραφὴ τοῦ ποσέδρου κοινότητας, τοῦ παπαῖ καί δασκάλου καί ζητοῦμε νὰ γυρῶσθε ὁ Μανώλης παύοντάς λη τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν τυχὰ πείνωση τῆς κατάστασης. Γιατί ξέρετε, στὴ μικρὴ μας λη δὲν ἔχει συχνὰ κανεὶς τὴν καοία νά νῖνει — ποδὸσωπε ἡμέρας. Κι' ὁ Μανώλης πεθαίνει νά κάνει τὸν καθέναν μᾶς ἔστω καί μέρα τῆς κη- του, πρόσωπο τῆς ἡμέρας.

Χαρτί
28/3/1974